

Media mniejszości. Mniejszości w mediach

red. Małgorzata Adamik-Szysiak, Ewa Godlewska

Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2014, 324 s.,
ISBN 978-83-7784-484-7

Środowisko lubelskich medioznawców związanych z UMCS należy do jednego z najbardziej aktywnych w kraju. Do tej pory w serii „Współczesne Media”, pod redakcją Iwony Hofman i Danuty Kępy-Figury, ukazało się aż dziesięć pozycji¹, a cały dorobek uczelnianego wydawnictwa liczy kilkadziesiąt pozycji z zakresu szeroko rozumianych nauk o mediach. *Media mniejszości. Mniejszości w mediach* są najnowszą pozycją w tym bogatym zbiorze. W zamierzeniu jej redaktorek omawiana książka stanowi „wszechstronną analizę tematu mediów mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce na tle europejskim”². Ma ponadto „skłonić do refleksji nad obecnością problematyki mniejszościowej w mediach »większościowych« oraz obrazem mniejszości w tych mediach”³. Tym zapewnieniem wtóruje recenzja prof. Janusza Mieczkowskiego, w której ten doświadczony badacz tematu stwierdza, że „takie wielostronne spojrzenie badawcze pomaga przybliżyć i zrozumieć mechanizmy związane z funkcjonowaniem mediów mniejszościowych oraz zachęca do dalszych eksploracji z tym związanych”⁴.

Struktura książki jest przejrzysta i odpowiada powyższemu założeniu. Całość została podzielona na trzy mniej więcej równe części. Są to odpowiednio: „Media mniejszości narodowych

i etnicznych w Polsce”, „Obraz mniejszości narodowych i etnicznych w polskich mediach” oraz „Media mniejszości w Europie”. Łącznie na treść książki składa się osiemnaście artykułów autorstwa przedstawicieli różnych ośrodków naukowych w kraju, których wyczerpujące biogramy zamieszczono na końcu książki.

Rozmieszczenie artykułów w poszczególnych częściach również nie budzi zastrzeżeń. Rozpoczynający część pierwszą, a zarazem stanowiący wprowadzenie w tematykę całego tomu, tekst dr Marzeny Giedroyć z Uniwersytetu Szczecińskiego omawia problem dostępu mniejszości narodowych i etnicznych do środków masowego przekazu w pracach Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP. Kolejne dwa artykuły, pióra doktorów: Tomasza Browarka (UMCS) oraz Pawła Popiełńskiego (ISP PAN) przedstawiają działalność wydawniczą mniejszości niemieckiej w Polsce. Pierwszy przybliży najważniejsze tytuły prasowe tego środowiska po II wojnie światowej z perspektywy polskich władz. Drugi natomiast koncentruje się na współczesnych środkach masowego przekazu mniejszości niemieckiej na Warmii i Mazurach. Kolejny tekst, autorstwa dr Renaty Król-Mazur (UJ), szczegółowo analizuje dzieje i funkcje czasopisma „Awedis”, czyli najważniejszego tytułu wydawanego

¹ *Współczesne media. Status, aksjologia, funkcjonowanie*, t. 1–2, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin 2009; *Współczesne media. Wolne media?*, t. 1–3, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin 2010; *Współczesne media. Kryzys w mediach*, t. 1–2, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin 2012; *Współczesne media. Język mediów*, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin 2013; *Współczesne media. Wartości w mediach, wartości mediów*, t. 1–2, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin 2014.

² *Media mniejszości. Mniejszości w mediach*, red. M. Adamik-Szysiak, E. Godlewska, Lublin 2014, s. 7.

³ Tamże.

⁴ Tamże.

przez środowisko Ormian w Polsce. Dwa artykuły zamykające pierwszą część zostały poświęcone obecności mniejszości narodowych i etnicznych w internecie. Dr hab. Magdalena Ratajczak (UWr) zastanawia się nad etnicznością w sieci. Z kolei dr Łucja Kaprańska (AGH) omawia rolę internetu w procesach integracji i dezintegracji grup etnicznych.

Część druga, najobszerniejsza, składa się z tekstów analizujących obraz mniejszości narodowych i etnicznych w krajowych mediach. Rozpoczyna ją artykuł prof. Zbigniewa Oniszczyka (UŚ), w którym została omówiona aktywność medialna mniejszości niemieckiej oraz jej znaczenie. Z tego względu można mieć wątpliwości, czy ten temat nie powinien raczej znaleźć się w części pierwszej recenzowanej pozycji. Drugi w kolejności artykuł, autorstwa Joanny Wańkowskiej-Sobiesiak, dziennikarki i Pełnomocnika Wojewody Warmińsko-Mazurskiego ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych, przybliży zagadnienie występowania mniejszości narodowych i etnicznych Warmii i Mazur w mediach polskojęzycznych. Trzeba przy tym zaznaczyć, że autorka koncentruje się na mniejszości niemieckiej, traktując o pozostałych jedynie marginalnie.

Obraz medialny społeczności romskiej w województwie wielkopolskim prezentuje Patryk Pawelczak (UAM). Posługując się analizą zawartości, wskazuje cztery typy obrazów Romów: jako grupy przestępczej, jako działaczy społecznych i kulturalnych, jako wspólnoty trwale dyskryminowanej oraz jako ludzi żyjących w skrajnym ubóstwie. Podobnej problematyki, jednakże w szerszym kontekście, dotyczy artykuł dr. Piotra Burgońskiego (UKSW), w którym autor pisze o dyskryminacji mniejszości etnicznych i narodowych w polskiej prasie. Perspektywa lokalna powraca w pracy

dr Katarzyny Maciejewskiej-Mieszkowskiej (UWM), która analizuje obecność mniejszości ukraińskiej na falach Radia Olsztyn. Ten artykuł można traktować jako uzupełnienie tekstu dr Małgorzaty Adamik-Szysiak (UMCS), która przedstawia całościowy obraz udziału mniejszości narodowych i etnicznych w polskich mediach elektronicznych. Część drugą wieńczy interesujący artykuł dr Nicole Dołowy-Rybińskiej (IS PAN) na temat wykorzystania mediów społecznościowych w podtrzymywaniu języków mniejszości, w tym przypadku – języków łużyckiego i kaszubskiego.

Ostatnia część omawianej książki analizuje sytuację mediów mniejszości narodowych i etnicznych w Europie. Rozpoczyna ją artykuł dr Dagmary Głuszek-Szafraniec (Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej) opisujący powstanie i rozwój mediów katalońskich i baskijskich po 1975 r., a więc po upadku reżimu gen. Francisco Franco. Równie interesująco prezentuje się drugi tekst, w którym dr Ewa Godlewska (UMCS) przybliży sytuację mediów mniejszości narodowych w Austrii i Republice Federalnej Niemiec. Dzięki przytoczonym przez autorkę badaniom, czytelnik może porównać rozwiązania powyższych państw z polskimi. Z kolei prof. Marian Gierula (UŚ) omawia prasę mniejszości narodowych w Rosji. Jak sam podkreśla, „obecnie w Rosji zarejestrowanych jest 989 autonomicznych struktur narodowo-kulturalnych”, co wskazuje na skalę opisywanego zjawiska. Zaledwie w Nadwołżańskim Federalnym Okręgu jest wydawanych ok. 400 różnych periodyków w językach narodów Rosji⁵. Ostatnie dwa artykuły stanowią opis aktywności medialnej konkretnych mniejszości narodowych w Skandynawii. Dr Grzegorz Bonusiak (UR) przybliży media Samarów, niewielkiej społeczności zamieszkującej północne tereny Norwegii, Szwecji i Finlandii.

⁵ Tamże, s. 272.

Natomiast dr Elżbieta Muciek (UMCS) wykorzystuje przykład mediów Polaków mieszkających w Szwecji, aby bliżej przyjrzeć się aktywności medialnej grup mniejszościowych w społeczeństwie wielokulturowym.

Artykuły zamieszczone w omawianym tomie podejmują temat aktywności medialnej mniejszości narodowych i etnicznych z wielu perspektyw. Ich autorzy mogą poszczycić się bogatym doświadczeniem w opisywanej problematyce, co gwarantuje wysoki poziom tekstów. Trudno więc wskazać na konkretne mankamenty książki. Można jedynie żałować, że zabrakło miejsca na przedstawienie działalności medialnej mieszkających w Polsce Litwinów, Tatarów czy Białorusinów. Warto byłoby również bliżej zająć się obrazem medialnym Romów, którzy wzbudzają chyba największe społeczne kontrowersje spośród wszystkich mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących Polskę. Brakuje także naukowej analizy debaty na temat narodowości śląskiej, prowadzonej zarówno z perspektywy mediów

polskich, jak i tych tworzonych przez samych Ślązaków. Co prawda ten problem przewija się w tekście prof. Oniszczuka, jednak pełni on tam jedynie rolę drugorzędną. Dominacja opracowań dotyczących mniejszości niemieckiej wskazuje na znaczne zainteresowanie badaczy tym środowiskiem, zarazem jednak naświetla braki w opisie pozostałych mniejszości narodowych i etnicznych zamieszkujących granice państwa polskiego.

Media mniejszości narodowych i etnicznych, jak również sama obecność tych środowisk w polskiej prasie, radiu i telewizji zyskują coraz większe zainteresowanie badaczy⁶. Rośnie liczba wydawnictw i artykułów poświęconych tej tematyce, których autorzy reprezentują różne dyscypliny i podejścia badawcze. Książkę *Media mniejszości. Mniejszości w mediach* można traktować jako podsumowanie dotychczasowego dorobku, a jednocześnie zachętę do podejmowania dalszych badań w tym kierunku.

Krzysztof Wasilewski

⁶ Wybrane pozycje: J. Mieczkowski, *Prasa mniejszości narodowych i etnicznych w polityce państwa polskiego od 1989 roku*, Szczecin 2007; tenże, *Idea i praktyka dostępu mniejszości narodowych i etnicznych do mediów drukowanych w Polsce* [w:] *Polityczne wymiary etniczności*, red. M. Mieczkowska, D. Scholze, Kraków 2009, s. 232–237; tenże, *Prasa mniejszości narodowych w systemie komunikowania społecznego, doświadczenia z polsko-niemieckiego pogranicza* [w:] *Polityka i mniejszości narodowe na pograniczach*, red. M. Giedroń, M. Mieczkowska, J. Mieczkowski, Szczecin 2005, s. 257–268; J. Sobczak, *Czasopisma wyznawców islamu (1918–2004)* [w:] *Między historią a politologią*, red. T. Wallas, Poznań 2010, s. 137–171; A. Oźga, *Współczesna prasa mniejszości ukraińskiej w Polsce* [w:] *Współczesne media. Wolne media?*, t. 3, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin 2010, s. 28–40; A. Kaźmierak, *Rozwój prasy Tatarów krymskich w latach 1990–2007* [w:] *Współczesne media*, t. 1, red. I. Hofman, D. Kępa-Figura, Lublin 2009, s. 52–63; K. Wasilewski, *Współczesna prasa mniejszości etnicznych wydawana w języku polskim na przykładzie wybranych tytułów* [w:] *Mniejszości regionu pogranicza polsko-niemieckiego*, red. B.A. Orłowska, K. Wasilewski, Gorzów Wlkp. 2012, s. 215–226; tenże, *Funkcje i rola mediów mniejszości narodowych i etnicznych na przykładzie mediów romskich* [w:] *Romowie w Europie. Tożsamość i współczesne wyzwania*, red. J. Faryś, P.J. Krzyżanowski, B.A. Orłowska, Gorzów Wlkp. 2013, s. 283–298.